

p. 116); 1274: *Rajadell* (Cubells, *RHisp.* xxxvii, 159); 1279: *Rayadello* (Font Rius, *C. d. p.*, § 334); 1331: eccl. de *Reiadello* (Junyent, *Misc. Griera* i, 378); 1333: unes monges de *Sancta Lúcia*² de *Reyadell*, fan una visita al monestir de *Bagadà* en ocasió del Nadal (SerraV., *Pinós M.* iii, 313); 1352: *Rayadell* (SerraV., *Pinós M.* i, 162); 1359: *Rejadell* (*CoDoACA* xii, 63); 1413 (*BABL* vii, 152).

Completem-ho encara amb el nom d'uns barons que devien venir d'«El Castell», nom que es conserva encara a Rajadell, com el d'un vell casal dins la població (*Nomencl. C.E.C.*): el 1099 hom cedeix a Berenguer de *Rajadel* el castell de Montornès (Morera, *Tarr. Cr.* i, § 9); 1173: el monestir de Stes. Creus fa una adquisició a *Poncio de Rajadell* (*Llibre Blanc*, doc. 174); 1260: *G. de Rajadello* (CCandi, *Misc. Hi. Cat.* ii, 509).

Pel que fa a l'origen té gran importància la repetició del nom en altres llocs, sigui amb derivació i forma iguals (A2), sigui amb altra sufixació i radical evolucionat diferent per via fonètica (B). Majorment perquè en tots aquests, el nom apareix amb article, inuint-nos ja, amb aquest detall, a comprendre que es tracta d'un antic terme topogràfic que havia estat apel·latiu, amb significat més o menys conegut i genèric.

(A2). El *Rajadell*, gran i antic mas, a l'alt Vallès, dins el terme de St. Martí de Centelles, dalt de les cingles del Pla de la Garga (1923, exc. 4); observat i oït de nou (1957) *al řaxadél*: és entre St. Miquel Sespèrtes i Bertí, damunt el cingle de La Trona. En els derivats del tipus B ja veurem que hi ha també l'ús amb article i amb una *e* característica en la síl·laba inicial. Que és també el vocalisme antic i repetit en les mencions antigues del NL principal (A1).

Hi ha, en efecte, una *e* en la primera o en la 2a. síl·laba, o bé en totes dues (o bé llatinitzada com *i*, *Rigadel(l)* en 14 de les mencions antigues; detallant: *Reged-S.* xi i 1113 (bis), *Rejad-* 1331, 1333, 1359, *Rigad-* tres cops 1113 i en les llistes del S. XIII; *Rajad* només 1269 i 1274; i encara sobre aquestes excepcions i sobre la *a* parcial de les altres, cal observar que la dissimilació *e-e* > *a-e* és un fet quasi obligat, o almenys comuníssim, en fon. cat. (*meteix* > *mateix*, *Miquelet* > *Micalet* etc.).

Tot plegat, doncs, prova que ací no tenim cap derivat de *rajar* ni de *raig*; d'altra banda la derivació *-d-* (*-edell*) impedeix de pensar en el sufix diminutiu *-et* (*-ITU*) i ens orienta cap als collectius en *-ETUM*, com *Fenollet* (*FENUCUL-ETU*), d'on *Fenolledell*, *-nogedell* (a Bages Nord). DONCS, un nom de planta collectiu. D'això mateix és signe la repetició del nom i l'ús amb article.

ETIM. Llavors no es veu més que un radical possible: el nom del bolet *reig*: de *RĒGIUS*, el 'rei dels bolets, el més excel·lent' (*DECat* vii, 212a53-b6). Nom paral·lel a *Boladeres* (on hi ha també la *a* dissimilada des de la *e* de *BOLETUM* 'bolet' davant el sufix *-eres*).³ Els diminutius collectius són, com és sabut, freqüents en toponímia: *Castanyadell*, llogaret de les Guilleries, formant contrast amb *Castanyet*, altre llogaret en el

vessant oriental de la mateixa serra.

Els altres derivats de *reig* (B) que he anunciat són: *El Reidic*, pda. de bosc a Cerdanya, a la part baixa del te. de Vallcebollera, sota el Puig d'Estaqués (xxiii, 53.13). Aquí tenim l'altre sufix diminutiu *-ic* (tan viu a tot el Nord de Catalunya), fent el mateix ofici que *-ell* en *Rejedell*, sinó que una síncope antiga hi congelà l'evolució de *ĭ* (*RĒGIUS*) abans de tornar-se *ž*; i és curiós que allí encara s'hi pronuncia *e*, a la síl·laba conservada, i usat ben entès, amb article: *el řejdik*: tan viva ha quedat la consciència que era un derivat de *reig* = *rei*. És ben cert que tant en les bosquíes de Vallcebollera com en les del Pla de la Garga, i del vast i elevat terme del municipi de Bages, hi broten abundosos els bolets, entre ells els reigs.

(B2). *Coll de la Regina*, en el Canigó, allà on el camí: dels Hostalets de Prats de Molló per la Parcigola, cap a Plaguillem, guanya la boscosa carena del serrat que separa les dues branques altes d'aquesta vall (oït *la řajina* el 1923 i el 1954) (xxiv, 34); a penes cal dir que no hi ha ni hagut allí tal reina, i que la forma llatinitzant *regina* no és concebible entre aquells muntanyencs. De nou (B3) vora la costa: Còrrec de la *Regina* o del Salt de la *Regina*, te. d'Argelers.

El nom mateix del bolet, sense derivació, ha restat com a NL —sens dubte amb un valor collectiu: lloc on abunda el reig. A Mall. sengles *Puig de Reig*: un a Bunyola, anant cap a Orient, pron. *řéč* (xl, 12.21). I un altre entre Sineu i St. Joan: 206 alt. (xl, 100.21; Masc., 28A3); és clar que no podem fer cas de les preteses tradicions històriques que en contenen (çavall del rei En Jaume) o màgiques (AMAlcover, *BSAL* vii, 194), Barranc de *Reig* (*řéč*) entre Muro i Cocentaina (xxxiii, 141.21, '13 × '46) o Planet de *Reig* (xxxiv, 21.6). En fi, la *Vall de Reig*, que vaig anotar a Les Garrigues, com nom d'un dels grans comellars que baixen en direcció a Lleida des de les terres altes d'entre La Granadella i Maials: «terra de *Valdereig*» com a en una carta de les p. p. Font i Rius (*C. d. p.*, § 350), a. 1226, i en una d'anterior no datada (§ 249).

¹ Llegit a l'Arx. de Solsona per l'arxiver: segurament cal esmenar-ho en *Regedell*. El títol del doc., en lletra posterior porta *Raiadel*. — ² Encara avui, dins el terme de Rajadell, on hi ha Monistrolet, hi ha el santuari de Santa Llúcia. — ³ *Boladeres* crec que era un mas antic del terme de Moià; en un doc. de 1365 de l'arxiu de Moià (llegit per Casac.) figura com a testimoni el cavaller Berenguer de *Boladeres*. Ben conegut com cognom (a Barcelona etc.).

RAJOLAR

Nom de la bòbila o rajoleria en les terres de Migjorn (Segrià, Ebre, P. Val.): *DECat* vii, 65b46-60: *Rajolar*, pda. del te. de Lleida, en llista de 1690; *El řegolá*, pda. d'Orpesa (xxviii, 175.2); *Rajolar de Casalduch* a. 1588 Cast. Pna. (Traver, *Antigs.*, 486); *El Ra-*, o més rústic,